

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการศึกษาทางสังคมวิทยา หน่วยศึกษาตามประเภทของสังคมวิทยานั้น เป็นหน่วยย่อยของสังคม เช่น กลุ่มชน สถาบันและพฤติกรรมร่วมชนิดต่าง ๆ ที่แสดงออกในสถานการณ์ เช่น วัตถุประสงค์การแบบราชการ ครอบครัว เป็นต้น อย่างไรก็ตาม จุดมุ่งหมายทั่วไปของนักสังคมวิทยาอยู่ที่ในการศึกษากลุ่มนั้นเอง รวมถึงอิทธิพลของกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมของปัจเจกชนด้วย¹ เมื่อพิจารณาหน่วยการศึกษาที่เป็นสถาบันสังคม Reeca McGee² ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง มาตรฐานหรือแบบแผนประเภทหนึ่งซึ่งกลุ่มชนที่คล้ายคลึงกันในสังคมใดสังคมหนึ่ง ยึดถือปฏิบัติตาม องค์ประกอบของสถาบัน สามารถแยกออกได้ 3 ส่วน คือ ตำแหน่งทางสังคม (social position) การหน้าที่ (function) ที่จะสนองตอบความต้องการที่จำเป็นของสังคมอย่างหนึ่งหรือมากกว่า และแบบแผนพฤติกรรมชุดหนึ่ง (a set of behavior patterns) ทั้งนี้เพื่อบำรุงไว้ซึ่งความอยู่รอดของสังคมและ/หรือความเจริญก้าวหน้าของสังคม³ จากความหมายดังกล่าวที่แยกออกเป็นส่วน ๆ เมื่อนำมาพิจารณาสถาบันการศึกษา ในกรณีมหาวิทยาลัยสามารถพิจารณาได้ดังนี้ คือ ส่วนแรกตำแหน่งได้แก่ อาจารย์ นิสิต นักศึกษา หัวหน้าหน่วยงานฝ่ายธุรการ นักวิจัย อธิการบดี คณบดี หัวหน้าภาควิชา เหล่านี้ เป็นต้น ส่วนที่สองการหน้าที่รวมของมหาวิทยาลัยในฐานะที่เป็นสถาบันทางวิชาการสูงสุดคือ⁴

¹ สัจญา สัจญาวิวัฒน์, หลักสังคมวิทยา (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2523),

น. 6.

² Reeca McGee, Points of Departure : Basic Concepts in Sociology 3rd ed., rev. (Hinsdale : The Druiden Press, 1972), p. 206.

³ สัจญา สัจญาวิวัฒน์, หลักสังคมวิทยา, น. 82.

⁴ วิจิตร ศรีสะอ้าน, หลักการอุดมศึกษา (กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช, 2518), น. 45-55.

1. การสร้างสรรค์และจรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการกระทำภารกิจทางด้าน การสอน
2. เพื่อการผลิตบัณฑิตและบริการทางวิชาการแก่สังคมในลักษณะต่าง ๆ ได้อย่าง มีประสิทธิภาพ
3. การวิจัยค้นคว้าควร เป็นหน้าที่หลักที่ควรได้รับการเน้น เป็นพิเศษ ความเป็นเลิศ ทางวิชาการ เป็นอุดมคติทางสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัย
4. มหาวิทยาลัยควรเป็นความสัมพันธ์ระหว่างการแสวงหาความเป็นเลิศทาง วิชาการและความสามารถในการใช้วิชาการ เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมด้วย

ส่วนที่ 3 แบบแผนของพฤติกรรม เมื่อพิจารณาเฉพาะตำแหน่งของอาจารย์บรรทัดฐาน ได้แก่ มาตรฐานของมหาวิทยาลัยที่กำหนดไว้ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับอาจารย์ได้ยึดถือปฏิบัติ ในสถานการณ์ต่าง ๆ ค่านิยม เช่น อาจารย์มีสถานภาพสูง มีเกียรติในสังคม ความเชื่อ เช่น อาจารย์ในมหาวิทยาลัยย่อมมีความ เป็นเลิศทางวิชาการ มีความรู้สูงกว่าบุคคลทั่วไป สัญลักษณ์ ที่เป็นแบบอย่างพฤติกรรมของอาจารย์ เช่น ภาษา หรือศัพท์ทางวิชาการต่าง ๆ ความคิด กิจรียา ทำทางต่าง ๆ เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่าการศึกษเป็นวิธีการที่มนุษย์ถ่ายทอดความรู้ เจตคติ แบบของความ ประพฤติและมรดกทางสังคมแก่ชนรุ่นต่อไป เป็นการช่วยพัฒนาความรู้ ความคิด ตลอดจนความสามารถเพื่อให้เข้าใจสังคมที่เขาเป็นสมาชิกอยู่ และให้สามารถปรับตัวเข้ากับคนอื่น ๆ ในสังคม ได้¹ มหาวิทยาลัยมีหน้าที่สร้างสรรค์ให้สังคมดีขึ้น การเรียนการสอนและกิจกรรมในมหาวิทยาลัย มีบทบาทในการพัฒนาบ้านเมือง โดยเฉพาะการสร้างสรรค์ทัศนคติทางการเมือง เป็นอย่างมาก Hill² ได้กล่าวว่า หน้าที่หลักของสถานศึกษาก็คือ การรักษาระเบียบแบบแผนของสังคม (pattern maintenance) ซึ่งจะต้องใช้การเรียนรู้อะบบสังคมเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนา

¹ทองปลิว ชมชื่น, โครงสร้างสังคมไทย (ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2522), น. 37-38.

²อ้างใน William G. Manahan, Theoretical Dimension of Educational Administration (New York: Macmillian, 1975), p. 241-251.

บุคลิกภาพในสังคม ซึ่งการเรียนรู้ระเบียบสังคมนี้เองจะก่อให้เกิดการยึดมั่นผูกพันต่อสังคมนั้น ๆ ในฐานะที่ครู-อาจารย์ เป็นบุคคลากรในสถานศึกษา จึงต้องทำหน้าที่ต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา เมื่อเป็นดังนั้น ครู-อาจารย์ต้องมีความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกันต่อหน้าที่ของสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว หรืออาจกล่าวได้ว่าการบรรลุเป้าหมายหลักของสถานศึกษา จึงต้องอาศัยบุคคลากรในสถานศึกษา โดยเฉพาะครู-อาจารย์ร่วมกันรับผิดชอบต่อกิจกรรมของสถานศึกษา เพื่อจะทำให้กิจกรรมของสถานศึกษาคำเนินไปได้ ใน การดำเนินงานของสถาบันมหาวิทยาลัย¹ จะต้องยึดมั่นในหลักสำคัญ 2 ประการ คือ

1. ความเป็นอิสระในการดำเนินงาน มหาวิทยาลัยจะต้องมีความ เป็นอิสระในการดำเนินงานภายใน เป็น เอกเทศโดยมีการแทรกแซง และการควบคุมจากหน่วยงานภายนอก น้อยที่สุด มหาวิทยาลัยจะต้องอยู่ในระบอบการปกครองตนเอง เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ได้ สมบูรณ์เต็มที่ ตามลักษณะความจำเป็นของสถาบันวิชาการชั้นสูง มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งรวม ของผู้ทรงภูมิวิทยา ควร เป็นแหล่งที่จะจัดการกับ เรื่องของตนเองให้มากที่สุดเพื่อสะดวกต่อการ ปลุกฝังความเป็นอิสระทางความคิด การอ่าน การพูด การเขียน การวิจัย ฯลฯ

2. เสรีภาพทางวิชาการ หมายถึง เสรีภาพของสมาชิกของสถาบันอุดมศึกษาได้แก่ คณาจารย์ และนิสิตนักศึกษาในการดำเนินงานทางวิชาการ ทั้งด้านการ เรียนการสอนและ การวิจัยค้นคว้า เสรีภาพทางวิชาการแยกได้ดังนี้คือ

2.1 เสรีภาพทางวิชาการของบุคคล หมายความว่า

- 2.1.1 การพ้นจากสภาพการถูกกีดกัน หรือจำกัดโอกาสและสิทธิอันเนื่องมาจาก เชื้อชาติ ศาสนา เพศ และการเมือง
- 2.1.2 สิทธิและ เสรีภาพในการสอนตามหลักการและข้อเท็จจริง
- 2.1.3 เสรีภาพในการเขียนและตีพิมพ์เผยแพร่ทางวิชาการ
- 2.1.4 เสรีภาพในการวิจัยค้นคว้า

¹ วิจิตร ศรีสะอ้าน, หลักการอุดมศึกษา, น. 45-55.

2.2 เสรีภาพทางวิชาการของสถาบัน หมายความว่า

- 2.2.1 เสรีภาพในการบริหารบุคลากร
- 2.2.2 เสรีภาพในการกำหนดหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษา
- 2.2.3 เสรีภาพในการรับนิสิตนักศึกษา
- 2.2.4 เสรีภาพทางการสอนและการวิจัย
- 2.2.5 เสรีภาพในการพัฒนาสถาบัน

เสรีภาพทางวิชาการจะพัฒนาไปได้มากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านการเมือง สังคมและวัฒนธรรมของประเทศ

คราวใดที่มนุษย์ในสังคมยังต้องการการยอมรับของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง เขาย่อมแสวงหาวิธีการต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้อื่นยอมรับตน วิธีการหนึ่งในการที่จะทำให้ผู้อื่นยอมรับตนนั้น บุคคล อาจกระทำโดยอ้างชื่อเสียงของกลุ่มซึ่งตน เป็นสมาชิกอยู่ และกลุ่มประสบความสำเร็จ เช่น อ้างกลุ่มโรงเรียน ภูมิลำเนา เชื้อชาติ ฯลฯ อาทิเช่น พุดบอลประเพณีของมหาวิทยาลัย ก และ ข ถ้าทีมของมหาวิทยาลัย ก ชนะ นิสิตนักศึกษาจะภาคภูมิใจในเสื้อวอร์มที่สวมใส่และ พูดถึงการเตะของ "เรา" การยิงประตูของ "เรา" ฯลฯ นั่นคือ การอ้างชื่อเสียงของกลุ่ม เมื่อกลุ่มประสบความสำเร็จ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลในสังคม แต่ถ้าทีมของมหาวิทยาลัย ก แพ้ นิสิตนักศึกษาจะสวมใส่เสื้ออื่นทับเสื้อวอร์ม และซุบซิบเกี่ยวกับการที่ "ทีมพุดบอลแพ้" โดยไม่อ้าง "เรา"¹

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า อาจารย์ในมหาวิทยาลัยนั้นจัดได้ว่า เป็นบุคคลชั้นนำ ในสังคม การเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเป็นอาชีพที่มีเกียรติ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยนั้นมีหน้าที่หลักคือ ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ผลิตความคิดทางวิชาการให้แก่ นิสิตนักศึกษา องค์ประกอบหลักของการเป็นอาจารย์ที่ดีในมหาวิทยาลัยนั้นก็คือ "ความเป็นนักวิชาการ" ในตัวอาจารย์เป็นสิ่งแรก ถือเป็นคุณสมบัติพื้นฐานประการหนึ่งของการเป็นอาจารย์ ความเป็นนักวิชาการคือผู้ที่มีความรู้ รักในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพิ่มความเข้าใจในสิ่งที่มีอยู่แล้ว และ/หรือ สร้าง

¹ สุริโล เรียงวัฒนสุข, จิตวิทยาสังคม (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2527), น. 60.

สรรคความรู้ใหม่พร้อมที่จะสื่อสารความรู้ความ เข้าใจนั้นไปสู่แวดวงที่กว้างขวางขึ้น รวมทั้ง ทำให้คนอื่นเกิดความ เข้าใจในความคิดความรู้ใหม่ ๆ ที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นเอง ระดับความ ลึกซึ้งของความ เข้าใจและความรู้ใหม่น้อยแตกต่างกันไปในหมู่นักวิชาการ¹ มหาวิทยาลัยที่ อาจารย์ทำหน้าที่สอนจึงจัด เป็นสถาบันการศึกษาที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรม การเรียนรู้ ระเบียบสังคม (socialization) ให้แก่สมาชิกในสังคม การเรียนรู้ระเบียบสังคม² หมายถึง กระบวนการรวม กระบวนการหนึ่งซึ่งเป็นแหล่งที่ปัจเจกชนได้อาศัยพัฒนาบุคลิกภาพ ของตนและ เป็นแหล่งที่เขาอาศัย เรียนหรือฝึกฝนการ เป็นสมาชิกของสังคม กระบวนการรวม ในที่นี้ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้ภาษา กระบวนการเรียนรู้ค่านิยม บรรทัดฐานสังคม ความเชื่อ อาชีพและ เทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นต้น หน้าที่ที่สำคัญของสถาบันการศึกษาอีกประการหนึ่งคือ การ จัดสรรบทบาท⁴ นักศึกษาจะ เข้าใจถึงบทบาทที่หลากหลายและการจัดสรรบทบาทที่แตกต่างกัน

อาจกล่าวได้ว่า อาจารย์ในมหาวิทยาลัยนั้น เป็นผู้ที่มีความรู้และความ เข้าใจในสิ่ง ต่าง ๆ มากกว่าบุคคลทั่วไป อาจารย์มีส่วนต่อการปลูกฝังทัศนคติต่าง ๆ แก่นักศึกษา ซึ่งควรจะ เป็นทัศนคติต่าง ๆ ที่ถูกต้องในเรื่องที่เกี่ยวกับสังคม เช่น ความเป็นประชาธิปไตย ลักษณะ ของผู้นำหรือผู้ตามที่ดี รู้จักแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องที่ตนมีส่วน เกี่ยวข้อง ฯลฯ อีกทั้ง บุคคลสำคัญ (significant others) ของอาจารย์คนหนึ่ง ๆ จะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณค่าใน สายตาของอาจารย์ เป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ เช่น มีความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ใน

¹ ไกรยุทธ ธีรตยาสินันท์, ว่าด้วย "ความเป็นนักวิชาการ," ใน วารสารธรรมศาสตร์ 13 (มีนาคม 2527): 29.

² นักสังคมวิทยาไทยบางท่าน เช่น ศาสตราจารย์ ดร.ประสาธ หลักศิลา ใช้คำว่า สังคมกรรม ในที่นี้ใช้คำนี้ตามนักสังคมวิทยาอีกบางท่าน เช่น ศาสตราจารย์ประเสริฐ แยมกสินธุ์ ศาสตราจารย์ ดร.พทยา สายหู ศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สัญญาวิวัฒน์ เป็นต้น ราชบัณฑิตยสถาน ใช้คำว่า สังคมประภิด

³ Marvin E. Olsen, The Process of Social Organization (New York: Holt, Rinehart and Winston, 1968), p. 120.

⁴ Parson, Talcott, "The School Class as a Social System: Some of its Functions in American Society," in Halsey, A.H. Floud, Jean and Anderson, C. Arnold (eds.), Education, Economy and Society (New York: Free Press of Glencoe, Inc., 1964), pp. 434-453.

เรื่องนั้น ๆ มีความเห็นพ้องต้องกันในเรื่องนั้น ๆ ดังนั้น เมื่อจะศึกษาถึงความคิด ทักษะคิดและพฤติกรรมของอาจารย์นั้น อาจจะศึกษาจากกลุ่มอ้างอิงหรือบุคคลอ้างอิงของอาจารย์ผู้นั้นก็ได้

กลุ่มอ้างอิงที่อาจารย์มีหรือยึดถือ นั้นจะบ่งชี้ถึงการประเมินตนเอง การเปรียบเทียบตนเองกับบุคคลอื่น ๆ ที่มีความใกล้เคียง ความคล้ายคลึงหรือความเหมือนกับตน คนเราอาจจะมีกลุ่มอ้างอิงได้หลายกลุ่ม และบางครั้งอาจจะเปลี่ยนกลุ่มอ้างอิง หากเห็นว่ากลุ่มใหม่ดีกว่ากลุ่มเก่า บุคคลก็อาจจะเปลี่ยนความคิดเติมหันมานิยมชมชอบหรืออ้างอิงกลุ่มใหม่ ความคิดใหม่ บุคคลบางคนอาจจะตั้งอ้างอิงตนเองกับพรรคการเมือง สถาบันการศึกษา กองทัพ หน่วยราชการ ที่สังกัด องค์การธุรกิจที่ทำงานอยู่สมาคมอาชีพที่เป็นสมาชิก เป็นต้น การศึกษาถึงกลุ่มอ้างอิงและการเปลี่ยนกลุ่มอ้างอิงของอาจารย์จึงเป็นที่น่าสนใจแก่สถาบันที่อาจารย์นั้น ๆ สอนอยู่เพื่อสามารถสร้างความเข้าใจภายในสถาบันให้แจ่มชัดยิ่งขึ้นและอาจจะ เป็นประโยชน์ต่อบุคคลทั่วไป หรือผู้ที่ต้องการจะประยุกต์แนวคิกลุ่มอ้างอิงมาใช้กับปรากฏการณ์อื่น ใน เมืองไทยในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อต้องการทราบว่า อาจารย์ในมหาวิทยาลัยมีกลุ่มอ้างอิงหรือไม่ และถ้ามีอะไรคือกลุ่มอ้างอิงของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย
2. เพื่อต้องการทราบว่า อาจารย์ในมหาวิทยาลัยมีกลุ่มอ้างอิงมากน้อยแค่ไหน ทั้งในมหาวิทยาลัยที่สังกัดอยู่เดิม (ถ้ามี) และที่สังกัดอยู่ในปัจจุบัน
3. เพื่อต้องการทราบว่า กลุ่มอ้างอิงของอาจารย์เกิดจากอะไร
4. เพื่อต้องการทราบว่า กลุ่มบุคคล องค์การหรือสถาบัน เดิมที่เคยสังกัดอยู่ยังคงเป็นกลุ่มอ้างอิงเหมือน เดิมอยู่หรือ เปล่า (ถ้าเคยมีกลุ่มอ้างอิงมาก่อน)
5. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยหรือเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ทำให้มีการเปลี่ยนหรือไม่ เปลี่ยนกลุ่มอ้างอิง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

เป็นการนำเอาทฤษฎีมาประยุกต์ใช้อย่างแท้จริง ผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ในทางส่งเสริมวิชาการให้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่ดียิ่งขึ้น เกี่ยวกับตัวทฤษฎีกลุ่มอ้างอิง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การวิจัยครั้งนี้อาจจะถือได้ว่า เป็นการนำเอาทฤษฎีกลุ่มอ้างอิงมาประยุกต์ใช้ในการวิจัย เป็นผลงานชิ้นแรกในประเทศไทย เนื่องจากในสถาบันการศึกษาของไทยมีผู้ใช้ทฤษฎีนี้อธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ในสังคมน้อยมาก นอกจากนั้นยังอธิบายแต่เฉพาะบางประเด็นเท่านั้น เช่น เพ็ญพักตร์ ทองแท้ ศึกษาเรื่องการศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมเฉพาะเรื่องในทางวิชาชีพสังคมสงเคราะห์ ระหว่างนักศึกษาทางสังคมสงเคราะห์กับนักศึกษาสังคมสงเคราะห์วิชาชีพ เป็นวิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2523 สมมติฐานข้อหนึ่งคือ ผลจากการฝึกงานทำให้นักศึกษามีบุคคลที่จะอ้างอิงหรือกลุ่มอ้างอิงเพิ่มขึ้นและผลงานของ คุณิต น้าฝน ศึกษาเรื่องการถ่ายทอดลักษณะความเป็นทหารกับความยึดมั่นผูกพันต่ออาชีพ: ศึกษากรณีนักเรียนนายเรืออากาศ เป็นวิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2529 แนวคิดที่นำมาใช้คือ นักเรียนทหารเป็นผู้ที่พึงพิชิตานที่จะเป็นทหารและยึดอาชีพทหารเป็นจุดหมายปลายทาง จึงยึดถือองค์การทหารและบรรทัดฐานขององค์การทหาร เป็นกลุ่มอ้างอิงทางวิชาชีพทหาร พร้อมกันนั้นการเข้าเป็นสมาชิกองค์การทหารโดยสมบูรณ์จะต้องผ่านความยากลำบากในการฝึกฝน ยิ่งผ่านความยากลำบากมากเพียงใด ก็ยิ่งมีคุณค่าและความภาคภูมิใจใน เกียรติภูมิทหาร เกียรติภูมิทหารเป็นความภาคภูมิใจในการได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การทหาร และเมื่อใช้เป็นฐาน เปรียบเทียบระหว่างวิชาชีพอื่น ๆ แล้ว ประเมินค่าของวิชาชีพทหารในเชิงปฏิฐานและคุณค่าต่อตนเอง การที่บุคคลมีเกียรติภูมิทหารจึงหมายถึงบุคคลมีกลุ่มอ้างอิงคือ องค์การทหาร ดังนั้น บุคคลจึงถือปฏิบัติตามบรรทัดฐานขององค์การทหารด้วยความเต็มใจ ผลงานวิจัยทั้ง 2 เรื่องดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่าไม่ได้ศึกษาภายในกรอบทฤษฎี กลุ่มอ้างอิงอย่างเต็มรูป ดังนั้น ผลการวิจัยชิ้นนี้จึงเป็นการบุกเบิกแผ้วทางไว้สำหรับการวิจัยในเรื่องกลุ่มอ้างอิงในอนาคต ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่ดียิ่งขึ้น เพื่อสามารถทำการวิจัยอย่างลึกซึ้งในครั้งต่อไป

ขอบเขตการศึกษา

เพื่อให้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังที่ได้กล่าวข้างต้น จึงกำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ดังมีคือ

1. ศึกษาเฉพาะอาจารย์ที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีในประเทศ ในอดีตในชั้นต้น เพื่อที่จะได้ทราบว่ามหาวิทยาลัยหรือ/และคณะวิชาที่เรียนสำเร็จมา เป็นกลุ่มอ้างอิงของท่านหรือไม่และเพื่อที่จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนกลุ่มอ้างอิงที่ท่านมีอยู่รวมทั้งการ เปลี่ยนกลุ่มอ้างอิงของท่านด้วย จึงได้แบ่งอาจารย์ออกเป็น 3 กลุ่มคือ

- 1.1 อาจารย์ที่จบปริญญาโท และ/หรือ เอกมหาวิทยาลัยอื่นแล้วมาเป็นอาจารย์ในสถาบัน เดิมที่จบปริญญาตรี
- 1.2 อาจารย์ที่จบปริญญาตรีที่หนึ่งแล้วมาทำการสอนอีกที่หนึ่ง หรือจบปริญญาตรีที่หนึ่งแล้วต่อปริญญาโท และ/หรือ เอกแล้วมาทำการสอนอีกที่หนึ่ง
- 1.3 อาจารย์ที่เคยเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยอื่นหรือรับราชการหน่วยราชการอื่นมาก่อน แล้วโอนมาเป็นอาจารย์ที่สังกัดในปัจจุบัน

อนึ่ง การแบ่งอาจารย์ออกเป็น 3 กลุ่ม ดังกล่าวนั้น เกิดจากข้อเท็จจริงที่ว่า อาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่จบปริญญาตรีจากต่างประเทศมีจำนวน เพียง เล็กน้อย ส่วนใหญ่แล้วจะจบจากในประเทศแล้วทำการศึกษต่อทั้งในประเทศ และ/หรือต่างประเทศ ซึ่งอาจารย์กลุ่มนี้มีจำนวนมากพอที่จะไม่ เกิดปัญหาในการสุ่มตัวอย่าง นอกจากนั้นการที่อาจารย์ส่วนใหญ่ เรียนจบปริญญาตรีภายในประเทศโดยใช้ เวลาการศึกษาประมาณ 4 ปี ย่อมจะเป็นช่วง เวลาอันยาวนานพอที่จะทำให้การ เป็นสมาชิกของกลุ่ม (คณะวิชา หรือ/และ มหาวิทยาลัย) ตามปกติได้พัฒนาไปสู่การ เป็นสมาชิกของกลุ่มอ้างอิงได้อย่างน้อยหนึ่งกลุ่ม และถ้า เป็นเช่นนั้น ก็จะได้ทราบต่อไปว่า การประกอบอาชีพ เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ทำให้มีการ เปลี่ยนแปลงใน เรื่องกลุ่มอ้างอิงอย่างไรหรือไม่อีกด้วย

สำหรับมหาวิทยาลัยที่น่าตัวอย่างประชากรมาศึกษาในครั้งนี้คือ

1. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
4. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ตัวอย่างเช่น ศึกษาอาจารย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แล้วแบ่งกลุ่มอาจารย์ออก เป็น 3 กลุ่มดังกล่าว สำหรับรายชื่ออาจารย์นั้นได้มาจากทำเนียบรายชื่ออาจารย์ของมหาวิทยาลัย นั้น ๆ หรือรายชื่อของแต่ละคณะ ซึ่งบอกระยะเวลารับราชการ, อายุ, ระดับการศึกษา, สถาบันที่จบมา ฯลฯ

2. ศึกษาตัวแปรของแต่ละกลุ่ม ใน เรื่อง

- 2.1 ระยะเวลาที่สอนอยู่ในสถาบันการศึกษา ในปัจจุบัน
- 2.2 ระดับการรับรู้การยอมรับนับถือจากผู้บริหาร และ เพื่อนร่วมงาน
- 2.3 ความถี่ของการปฏิสังสรรค์กับ เพื่อนร่วมงาน เดิมและกับ เพื่อนร่วมงาน ใหม่
- 2.4 ระดับการรับรู้ เรื่องชื่อเสียงของสถาบัน เดิมที่จบปริญญาตรี สถาบัน เดิม ที่เคยสอนในอดีต และ/หรือ สถาบันที่สอนอยู่ในปัจจุบัน
- 2.5 ความผูกพันทางจิตใจกับสถาบันที่ เรียนในสระดับปริญญาตรี สถาบันที่ เรียนในระดับปริญญาโท/เอก สถาบันหรือหน่วยงานที่เคยรับราชการ และ/หรือ สถาบันที่สอน อยู่ในปัจจุบัน ตลอดจนระดับการยอมรับบรรทัดฐาน ค่านิยม ฯลฯ ของสถาบันนั้น ๆ
- 2.6 การเปลี่ยนกลุ่มอ้างอิง

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะมหาวิทยาลัย 4 แห่ง เนื่องจากมีอาจารย์ที่อยู่ใน กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษามากกว่ามหาวิทยาลัยอื่น
2. ผลการวิจัยสนับสนุนทฤษฎีกลุ่มอ้างอิงมีอยู่น้อยมาก ซึ่งผู้วิจัยได้พยายามค้นคว้า มาสนับสนุน เท่าที่มี เอกสารและหนังสือที่ปรากฏอยู่ใน เมืองไทย เท่าที่พอจะหาได้